

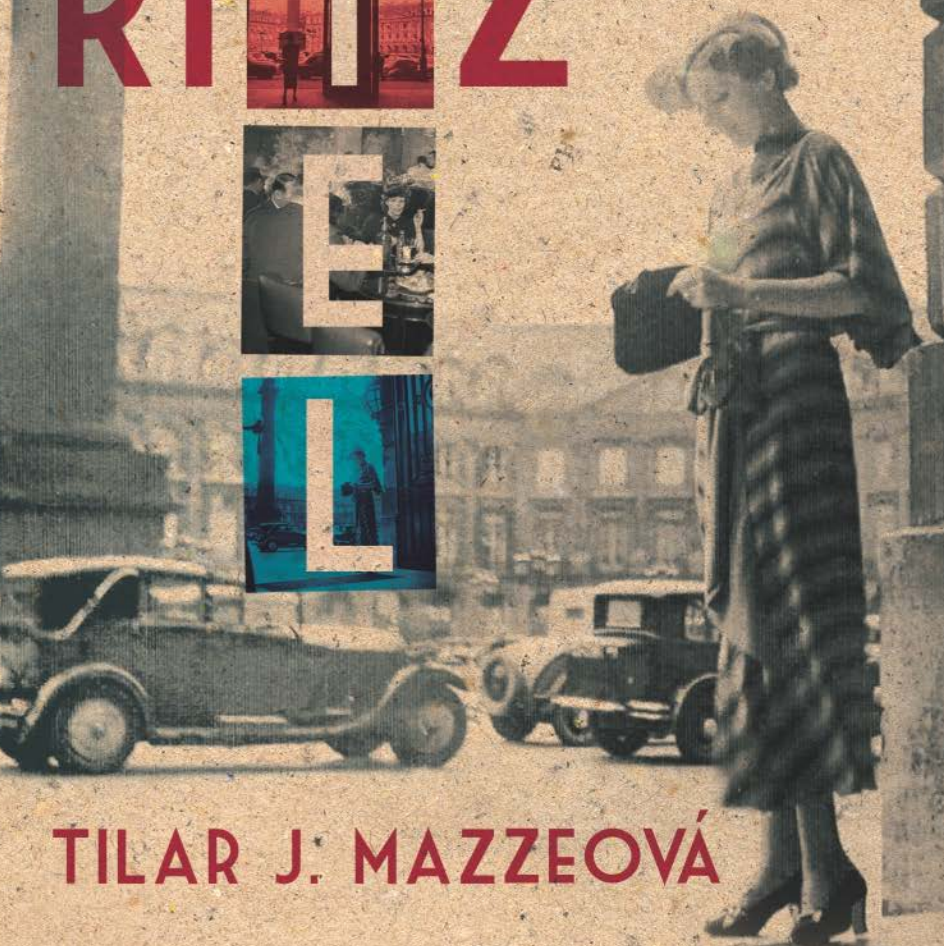
ŽIVOT
SMRT
A ZRADA

V NEJSLAVNĚJŠÍM
PAŘÍŽSKÉM
HOTELU NA
PLACE VENDÔME

RITZ

TILAR J. MAZZEOVÁ

Tilar J. Mazzeová
HOTEL RITZ

Tilar J. Mazzeová

HOTEL RITZ

Život, smrt a zrada

v nejslavnějším pařížském hotelu
na Place Vendôme

Přeložil

Zdík Dušek

Emmanuelovi

Il faut être très patient...

Je te regarderai du coin de l'oeil et tu ne diras rien.

(Musíš být velmi trpělivý...)

Hledím na tebe koutkem oka a tys tak mlčenlivý.)

Přepych poskvřňuje vše, čeho se dotkne.

– Charles Ritz

Copyright © 2014 by Tilar J. Mazzeo

Published by arrangement with HarperCollins Publishers

Translation © Zdík Dušek, 2015

Czech edition © Metafora, 2015

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-762-7 (pdf)

OBSAH

Hlavní postavy	7
Prolog: Hotel Ritz, zrcadlo Paříže	15
1. Švýcarsko v Paříži	19
2. Mluví o tom celá Paříž	31
3. Souboj nad Place Vendôme	45
4. Diamanty velké jako Ritz	55
5. Američané se sjíždějí do Paříže	65
6. Francouzská herečka a nacistický milenec	77
7. Židovský barman a německý odpor	87
8. Americká manželka a švýcarský režisér	101
9. Německý generál a osud Paříže	111
10. Reportéři a závod do Paříže	119
11. Ernest Hemingway a osvobození Ritzu	131
12. Reportérky	141
13. Poslední vlaky z Paříže	151
14. Válka Coco Chanel a další špinavé prádlo	161
15. Plavovlasá sexbomba a jaderní vědci	177
16. Z Berlína s láskou a poslední pařížské bitvy	185
17. Ústup z výsluní moci	195
18. Dlouhý stín války	203
Doslov	209
Poděkování	212
Poznámky	214

HLAVNÍ POSTAVY

Zaměstnanci hotelu

Blanche Auzellová: Lehkomyslná a krásná manželka ředitele hotelu Ritz, rodilá Američanka německo-židovského původu. Během války žila v Paříži na padělaný pas a nevědomky byla zatažena do tajné sítě hnutí odporu.

Claude Auzello: Ředitel hotelu Ritz, starý francouzský voják, zběhlý v plnění vrtochů bohatých a slavných. Navzdory své zdvořilé důstojnosti německými hosty z celého srdce opovrhoval. Aniž by o tom jeho manželka měla tušení, patřil ke druhé síti odporu, řízené z hotelové kuchyně Němcům pod nosem.

Hans Franz Elminger: Horlivý německy mluvící zástupce ředitele, narozený ve Švýcarsku. Synovec barona Hanse von Pfyffera, předsedy hotelové správní rady. Bylo mu svěřeno řízení každodenního provozu hotelu souvisejícího s nacisty. Navenek zůstal svědomitě neutrální, ale během posledního léta války střežil se svou ženou *Lucienne* nebezpečné tajemství.

Marie-Louise, madame Ritzová: Vdova po zemřelém zakladateli hotelu Césarovi Ritzovi. Schopná švýcarská podnikatelka, ale často marnivá a pošetilá. *Blanche Auzellovou*, která jí tuto nechuť vřele oplácela, opovrhovala.

Charles „Charley“ Ritz: Syn *Marie-Louise* a zakladatele hotelu Césara Ritze. Vášnivý sportovec, zdráhavý hoteliér a kumpán *Ernesta Hemingwaye*.

Frank Meier: Legendární barman v hotelovém baru na rue Cambon, vynálezce některých z nejslavnějších koktejlů

třicátých let, čtvrtinový Žid narozený v Rakousku, aktivně působící v odporu. Neformální pošta provozovaná za Frankovým barem byla dobře známa francouzské i německé zpravodajské službě. Jeho zástupcem a nástupcem byl barman *Georges Scheuer*.

Monsieur Süss: Švýcarský zástupce ředitele Ritzu, který hrál na obě strany. S *Claudem Auzellem* se snažil obcházet německé směrnice o náletech a pomáhat Spojencům, s Němci se zase potají domlouval na rabování kulturního dědictví Paříže.

Olivier Dabescat: Vrchní číšník a upovídaný informátor *Marcela Prousta*. Přísný, komisi a chladnokrevný hlavní arbitr společenské prestiže hostů v hotelu Ritz. V očích těch, kteří se ho báli, jedna ze skrytých sil v zákulisí evropských trůnů.

Auguste Escoffier: Jeden ze zakladatelů hotelu Ritz a největší šéfkuchař 20. století. Zavedl moderní jídelní lístek a umožnil ženám veřejně stolovat. Jeho milenkou a největší láskou byla francouzská herečka *Sarah Bernhardtová*.

Němci

Říšský maršál Hermann Göring: Velitel německých vzdušných sil, závislý na morfinu, pompézní a často krajně výstřední. Značnou část války strávil v hotelu Ritz, odkud organizoval rabování uměleckých děl, řídil nacistickou válečnou mašinerii a zoufale se snažil vyhnout zuřivým záchvatům *Adolfa Hitlera*, který svou pravou ruku vinil z toho, že nedosáhl světové nadvlády.

Plukovník Hans Speidel: Německý plukovník, který zastával v okupované Paříži různé velitelské pozice. V prvních letech okupace byl odpovědný za dohled nad každodenním provozem pařížského Ritzu a později se stal součástí operace Valkýra, neúspěšného letního spiknutí s cílem zavraždit *Adolfa Hitlera*.

Carl-Heinrich von Stülpnagel: Vojenský velitel okupované Paříže, se svým bratrancem *podplukovníkem Caesarem von Hofackerem* ústřední postava v neúspěšné operaci Valkýra.

Caesar von Hofacker: Se svým bratrancem *Carl-Heinrichem von Stülpnagelem* jeden z pařížských vůdců neúspěšné operace Valkýra.

Hans Günther von Dincklage: Okouzlující čtyřicetiletý německý diplomat, proslulý svými úspěchy u žen a skandálním vztahem s módní návrhářkou *Coco Chanel*. Playboy a špion s nejistou lojalitou.

Hans-Jürgen Soehring: Důstojník německé Luftwaffe a milenec slavné francouzské filmové hvězdy *Arletty*.

Dietrich von Choltitz: Německý generál, který v posledních dnech okupace velel Paříži a odmítl – možná ze sobeckých pohnutek – splnit rozkaz *Adolfa Hitlera*, který zněl: Vypálit.

Wilhelm Canaris: Šéf německé zpravodajské služby v Paříži. V kontrašpionáži hrál až do svého odhalení a uvěznění v zimě 1944 nebezpečnou roli coby dvojitého agent Britů.

Arno Breker: „Hitlerův Michelangelo“ a člen nacistické strany, ve dvacátých a třicátých letech se pohyboval v pařížských uměleckých kruzích a přátelil se s *Jeanem Cocteauem* a *Pabem Picassem*, jemuž stála modelem i jeho manželka *Demetra*. V roce 1942 se vrátil do obsazené Paříže se slavnou uměleckou výstavou, která se stala symbolem kolaborace.

Politici

Generál Charles de Gaulle: Popudlivý vlastenecký vůdce francouzské exilové vlády, jehož názory na osvobození Paříže se během posledního léta 1944 dostávaly do rostoucího rozporu s vojenskou strategií Spojenců.

Winston Churchill: Výřečný aristokratický ministerský předseda Velké Británie ve válečných letech a častý host v hotelu Ritz. Z letních měsíců na francouzské Riviére znal *Coco Chanel*. Vzhledem k rostoucí zlosti na neukázněného *Charlese de Gaulla* by byl Churchill dával ve francouzském vedení přednost *Georgesi Mandelovi* a v posledních dnech okupace to i jasně prohlásil.

Georges Mandel: Módně hendikepovaný židovský novinář a francouzský ministr. Dlouhodobě pobýval v Ritzu a v době pádu Francie přesvědčil *Marii-Louise Ritzovou*, aby nechal hotel otevřený. Krátce po začátku války jej Němci zatkli a uvěznil. Mandelova poprava pak zpečetila osud jeho odvěkého arcirivala.

Pierre Laval: Předseda francouzské vlády ustavené ve Vichy během nacistické nadvlády. Těžký kuřák, bezohledný pragmatik a přední kolaborant, často pobývajícím v hotelu Ritz. Získal velkou osobní moc a odpovídal za deportace židovských dětí z Francie, ale sám sebe označoval jen za „správce konkursní podstaty“.

Paul Morand: Francouzský diplomat a spisovatel, přítel *Coco Chanel*, *Jeana Cocteaua* a *Marcela Prousta*, tajný milenec a později manžel *princezny Soutzové*. Pod jejím vlivem se během okupace postavil na stranu vichystické Francie.

Američtí vojáci a dopisovatelé

Robert Capa: Odvážný, charismatický a nebezpečně pohledný americký válečný fotograf narozený v Maďarsku. Ve dnech před osvobozením Paříže vedl hořký spor s *Ernestem Hemingwayem*. Byl milencem *Ingrid Bergmanové* a patřil ke spletité síti věrností i zrad, jež ukončila *Hemingwayovo* třetí manželství.

Martha Gellhornová: Americká válečná dopisovatelka a třetí manželka *Ernesta Hemingwaye*. Temperamentní, duchaplná, nekompromisně nezávislá. Nevědomky se stala terčem sexuální žárlivosti *Marlene Dietrichové*.

Lee Millerová: Legendárně krásná americká fotografka a válečná dopisovatelka pro časopis *Vogue*, přítelkyně *Pabla Picassa*. Podobně jako americká novinářka *Helen Kirkpatricková* psala reportáže o osvobození Paříže.

Mary Welshová: Energická a kouzelná americká novinářka se sklony k upřímnosti a se zálibou v těsných světřících bez podprsenky. V hotelu Ritz za války prožila milostný román.

nek s *Ernestem Hemingwayem* a později se stala jeho čtvrtou ženou. Přátelila se s *Marlene Dietrichovou*, ale *Robert Capa* ji zatracoval. Také ona psala reportáže o osvobození Paříže.

Henry Woodrum: Sestřelen během denního náletu na Paříž v týdnech před osvobozením. Tento americký pilot je jediný známý člověk, který unikl z okupovaného hlavního města, byť ho hledalo gestapo. Za svoje neslýchané štěstí mohl poděkovat francouzským občanům.

Fred Wardenburg: Manažer v chemické výrobě u Du Ponta. Po osvobození Paříže byl povolán, aby se stal vědeckým Jamesem Bondem své generace – a připojil se k tajnému křídlu projektu Manhattan, který soutěžil s Němci o prvenství v sestrojení jaderné zbraně.

Irwin Shaw: Romanopisec, dramatik, novinář a smolařský milenec. To on představil svou přítelkyni *Mary Welshovou* chlapskému *Ernestu Hemingwayovi*. Později platil útratu, zatímco *Robert Capa* se v čerstvě osvobozené Paříži miloval s *Ingrid Bergmanovou*.

James Gavin: Generálporučík armády Spojených států. V roce 1945 se dostal mezi mlýnské kameny vášně k *Martě Gellhornové* a lsti zákeřné *Marlene Dietrichové*.

Spisovatelé

Marcel Proust: Nervózní, výstřední a nadaný autor díla, jež mnozí považují za největší světový román. Během psaní učinil z hotelu Ritz svůj pravý domov.

Jean Cocteau: Talentovaný spisovatel, výtvarník a filmař závislý na opiu. Snažil se zachránit některé židovské přátele před deportacemi, ale zároveň si vážil *Adolfa Hitlera*. Starý přítel *Coco Chanel*, *Marcela Prousta*, *Sachy Guitryho* a *Arletty*. Vinen hříchem neutrality.

Jean-Paul Sartre a *Simone de Beauvoir*: Francouzský pár značně rozdílných intelektuálů. Opjeli se v pokoji *Ernesta Hemingwaye* v hotelu Ritz. *Simone de Beauvoir* a „Papa“ *Hemingway*

way občas nezůstali jen u pití a zaměstnancům hotelu neušlo, že *Simone* ráno opouští hotel podezřele pomačkaná.

Sacha Guitry: Renomovaný francouzský dramatik a scenárista; vtipný, okázalý miláček Paříže, který se v Ritzu bezstarostně oddával vlastním rozkoším, aniž by se staral o politiku či o následky.

F. Scott Fitzgerald: Hlas džezového věku a ceněný americký spisovatel. Bar hotelu Ritz byl jeho oblíbeným podnikem v časech, kdy začal sklouzávat k alkoholismu.

Ernest Hemingway: Slavný americký romanopisec a dobrodruh, známý svými zálety a stručnými větami. On a jeho polovojenská parta osvobodili v posledních hodinách okupace hotel Ritz – včetně mnoha lahví archivního vína z hotelových sklepů. „Papa“ se v následujících měsících nové okupace v americkém stylu v hotelu ubytoval nastálo.

Filmové hvězdy a společenská smetánka

Arletty: Smyslná francouzská filmová hvězda a národní celebrita. Válku strávila v přepychu hotelu Ritz se svým německým milencem *Hansem-Jürgenem Soehringem*. „Horizontální kolaborace“ jí vysloužila nebezpečnou nenávist mnoha lidí v okupované Paříži a také ošklivou odplatu.

Sarah Bernhardtová: Celému světu známá jednoduše jako „božská Sarah“. Byla legendou jeviště konce 19. a začátku 20. století. Přítelkyně a milenka zakladatele Ritzu, šéfkuchaře *Augusta Escoffiera*.

Elsa Maxwellová: Suverénní, zavalitá a výrazně neatraktivní lesbička z amerického Středozápadu, která ve dvacátých letech povýšila přehnané flámování na umění a z počátků v salonech hotelu Ritz se vypracovala v jednu z uznávaných královen vysoké společnosti.

Laura Mae Corriganová: V domovských Spojených státech mnohými opovrhovaná jako protivná zlatokopka. Coby pohledná mladá servírka si našla muže s velkým jméním

a slabým srdcem. Když záhy odešel ze scény, pendlovala mezi přepychem Londýna a nejvelkolepějším apartmá pařížského hotelu Ritz – dokud nezačala druhá světová válka a ona nemusela učinit statečné rozhodnutí.

Vévoda a vévodkyně z Windsoru: Znamější jako bývalý britský král Eduard VIII. a rozvedená Američanka paní Wallis Simpsonová. Jejich milostný příběh pronikl do hlavních novinových titulků. Jejich soukromé sympatie k fašistům mnohé konsternovaly.

Luisa, markýza Casatiová: Enormně bohatá, extravagantní a dost možná psychicky nevyrovnaná. Proměnila svůj život v jedinečně modernistické představení. V Paříži samého počátku 20. století a dvacátých let se jejími nejoblíbenějšími kulisami stal hotel Ritz.

Alexandre Rosenberg: Kultivovaný čtyřiaadvacetiletý syn židovského obchodníka s obrazy, jehož galerie představovala epicentrum výtvarné Paříže. Bojoval u sil Svobodné Francie pod Charlesem de Gaullem. V srpnu 1944 se vrátil do Paříže a v jednom z posledních německých vlaků opouštějících město učinil ohromující objev.

Princezna Soutzová: Krásná, vypočítavá, koketní a silně proněmecká šlechtična byla poslední velkou vášní *Marcela Prousta* a v posledních dnech první světové války ho chladnokrevně postavila proti jeho příteli *Paulu Morandovi*.

Marlene Dietrichová: V Německu narozená hollywoodská filmová legenda, která na konci války povzbuzovala četnými turné morálku spojeneckých jednotek, ale za svůj domov označovala hotel Ritz. Přítelkyně *Ernesta Hemingwaye* a své největší sokyně *Marthy Gellhornové*.

Coco Chanel: Stárnoucí francouzská módní návrhářka a dlouholetá obyvatelka hotelu Ritz, jejíž vlajkový butik se nacházel naproti přes ulici na rue Cambon. Během války svůj módní dům zavřela a žila v hotelu Ritz s německým milencem *Hansem von Dincklagem*. Když ji po osvobození britská, fran-

couzská a americká vláda vyslychaly kvůli jejím pochybným válečným aktivitám, odtušila, že když ve svém věku sehnala milence, rozhodně po něm nechtěla, aby jí ukazoval pas.

Josée, hraběnka de Chambrun: Dcera francouzského kolaboranta *Pierra Laval*a a „lvíce salonů“, během okupace často vídaná v hotelu Ritz. Přítelkyně *Coco Chanel*, *Arletty* a *Sachy Guitryho*, „anděl“ filmového průmyslu. Využívala svůj vliv na Němce.

Ingrid Bergmanová: Švédská filmová hvězda, která hrála po boku *Humphreyho Bogarta* ve válečné klasice *Casablanca*. V hotelu Ritz se po osvobození Paříže zamilovala do neposedného *Roberta Capy*.

PROLOG:
HOTEL RITZ, ZRCADLO PAŘÍŽE

Německé jednotky a francouzští civilisté, 1940

VELKÉ HOTELY SAMOZŘEJMĚ VŽDYCKY BYLY SPOLEČENSKÝMI IKONAMI
A DOKONALÝMI ZRCADLY KONKRÉTNÍCH SPOLEČNOSTÍ, JIMŽ SLOUŽILY.

– Joan Didionová,
The White Album, 1979

Tato kniha nemá počátek na krásném Place Vendôme. Dokonce ani v Paříži. První obrysy tohoto příběhu se zrodily jednoho zimního odpoledne v bývalém východním Berlíně, u jednoho přítele, z jehož bytu byl výhled na Alexanderplatz.

Zatímco jsme si povídali, prohlížela jsem si tlustý štos okopírovaných dokumentů britské a francouzské vlády o válečných aktivitách módní návrhářky Coco Chanel. V odtajněné korespondenci o zpravodajských informacích z okupované Paříže jsem pořád znovu a znovu narážela na jméno hotelu Ritz a jeho chvalně i nechvalně proslulé obyvatele. Byli mezi nimi vysoce postavení němečtí důstojníci i jejich spojencové protějšky a bohatí francouzští i američtí občané. Mnozí z nich působili jako špióni, u nichž se dá těžko určit, komu vlastně náležela jejich loajalita, a kteří znali nebezpečná tajemství. V okázalém přepychu na Place Vendôme se pohybovali bok po boku v komplikovaném tanci rozdělené Evropy.

To odpoledne jsem se svého německého přítele zeptala, jaký je asi příběh lidí, kteří během nacistické okupace Paříže bydleli v tomto renomovaném hotelu. Jak to, co se odehrávalo nad šampaňským, koktejly a jídelními stoly s bílými ubrusy, na chodbách, v honosných apartmá i suterénních kuchyních, ovlivnilo životy lidí, kteří se tam náhodou nebo záměrně setkávali – a, což je ještě důležitější, jaký to mělo vliv na životy tisíců dalších? Jak to ovlivnilo Francii a další osudy našeho společného, spleťtého, panevropského 21. století?

Tito muži a ženy ze všech stran největšího konfliktu 20. století se společně ocitli ve víru dějin. Životy dvou stovek lidí za války pokračovaly – a někdy končily – ve zdech paláce, který už tehdy patřil ke kulturním legendám moderní Paříže. Události v hotelu Ritz, na křižovatce mezinárodních vlivů, změnily každého z nich. A všichni aktéři společně měnili dějiny minulého století. Kniha popisuje jejich pozoruhodnou historii v celé složitosti lidského dramatu.

Paříž čtyřicátých let 20. století je nám vzdálena o celý lidský život. Byl to svět, v němž ženy v saténových večerních róbách kouřily cigarety v dlouhých slonovinových špičkách a muži ještě nosili měkké plstěné klobouky s podélně pro-máčknutým dýnkem. Svět, v němž pikolící snímali dámám

z ramen kožešinové štóly a šoféři čekali na rozích ulic, zatímco v pozdně večerních kabaretech na Montmartru byli džezoví zpěváci.

To vše je nyní minulost, ale mnozí ji nemohou jen tak hodit za hlavu. A tak je to jistým způsobem i příběh našeho přítomného okamžiku. Všichni žijeme v dlouhém stínu dějin.

Do jídelen majestátního hotelu jako kdyby nedoléhaly válečné lsti a zrady, přinejmenším zdánlivě. Němečtí důstojníci během okupace odkládali uniformy a často zde mluvili francouzsky. Pařížané, kteří s nimi stolovali, si osvojili pózu pečlivé neutrality, aby se nemuseli vzdát svých potěšení. Nad obědy se v kruhu návrhářů, průmyslníků, diplomatů a politiků rodila ekonomika spolupráce. Rozhovory v hotelu Ritz položily základy dnešní Evropské unie.

Pro mnohé je tato historie mnohem osobnější. Okupace zůstává v moderní Francii klíčovou kapitolou a – z perspektivy člověka, který se považuje za frankofila a realistu – i v pozadí jejích nejproblematictějších rozhodnutí.

V každé kultuře existují témata, která vyvolávají pocit ohrožení, třeba i po desetiletích nebo staletích. Ve Francii je to téma okupace. Přinejmenším jednou jsem byla varována, abych tento příběh nesepisovala. Varování přišlo od postarší Francouzky, elegantní dámy s bystrými očima a nezkalenými vzpomínkami na to, co se dělo v Paříži během temných válečných let – a také za temných let, jež následovala. Jedno odpoledne na jaře 2010 jsme se setkaly v málo známé a po všech stránkách průměrné kavárně kousek od rue de Rome ve zřetelně nemoderním Sedmáctém okrsku. Její zemřelý manžel působil v podzemním hnutí odporu, které bojovalo proti nacistické nadvládě v okupované Francii – a proti fašistům, kteří bohužel ne vždy byli německé národnosti. Po domluvě přes několik známých souhlasila se schůzkou a možná i s rozhovorem.

Toto byla první věc, kterou mi pověděla:

„Většina z těch, kteří vám budou tvrdit, že byli v odporu, si přinejlepším vymýšlejí. Ti nejhorší jsou vyložení lháři. Šlo o děsivě malé hnutí, skryté, tajné, a cena za odhalení byla obrovská. Po válce všichni chtěli věřit, že ho podporovali. Je to kolektivní francouzská národní fantazie.“

Pak, když místnost kolem nás ztichla, rozložila na stolek přede mnou manželovy válečné medaile.

„Abyste věděla, že já mezi báhorkáře nepatřím.“ A dodala: „Musím vám říct jednu věc: Pravda, kterou hledáte, se ztratila v okamžiku, kdy válka skončila. Možná dokonce ještě předtím. Otázky, jež kladete, jsou zrádnější, než si myslíte. Tuhle knihu o hotelu Ritz a jeho obyvatelích byste neměla psát. Je mi líto.“

Ať už ale bude výsledek jakýkoli, právě držíte v ruce důkaz, že jsem se její radou neřídila. Možná jsem ji neposlechla proto, že americké spisovatelce vychovávané během studené války v sedmdesátých letech připadala přehnaně dramatická. Co z válečné minulosti by se mě mohlo dotknout? Co z ní by se mohlo dotknout kohokoli z postatomové generace, která je nyní ve středním věku? Události v hotelu Ritz během druhé světové války a v okupované Paříži nicméně přispěly k položení základů jaderných konfliktů, které ještě nejsou zcela za námi. A okupace Paříže nebyla ničím jiným než masovým městským terorismem svého druhu.

Také je však pravda, že dějiny druhé světové války bývají často vykládány příliš zjednodušeně a černobíle jako epická bitva mezi silami dobra a zla. Dozvídáme se, že byli lidé, kteří bojovali proti okupaci, proti nimž stáli kolaboranti. A samozřejmě existují jedinci, jejichž činy jednoznačně spadají do jedné z těchto kategorií. Pro většinu obyvatel Paříže nicméně přežití během okupace záviselo na tom, jak obratně kdo dokázal proplouvat jemnými nuancemi válečné reality. V Ritzu byly různé odstíny šedi snad nejméně rozpoznatelné. V jeho prostorách se odehrávaly úžasné věci, při nichž se odvaha a touha střetávaly s krutostí a hrůzou a ve kterých se skrývaly dojemné lidské příběhy. Toto je podivuhodná historie jejich životů, smrtí i nebezpečných vztahů, jak se utvářely na Place Vendôme v neustále svůdné Paříži.